

A „Jutasi Altiszt”, mint kulturális örökség

és

a Veszprém-Jutasi Altisztképző Intézet épülete,

Települési értéktárba történő felterjesztése

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a
„A 'Jutasi Altiszt', mint kulturális örökség
és
a Veszprém-Jutasi Altisztképző intézet épülete”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Ünnepi sorakozó Jutason

Altiszi kard az ezüst kardbojttal

A legjobbaknak járó „Kínizsi Emlégyűrű”

A felújított épület átadása 2005-ben

Készítette:

Dr. Földesi Ferenc nyá. ezredes

.....

Veszprém, 2014. május 19.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Veszprémi Szemle Várostháza Alapítvány
8200 Veszprém, Erzsébet liget 3.
Adószám.: 19383396-1-19

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Földesi Ferenc nyá. ezredes
Levelezési cím: 8200 Veszprém, Sáfrány utca 24.
Telefonszám: 30-3775189
E-mail cím: foldefe@chello.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

A 'Jutasi Altiszt', mint kulturális örökség és a Veszprém-Jutasi Altisztképző intézet épülete

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszer gazdaság	egészség és életmód	épített környezet
ipari és műszaki megoldások	<u>kulturális örökség</u>	sport
természeti környezet	turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Veszprém városa

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

<u>települési</u>	tájéegységi	megyei	külhoni magyarság
-------------------	-------------	--------	-------------------

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Jutasi Altiszt

Ha egy társaságban – bárhol az országban – szóba kerül Veszprém neve, két dolog biztosan eszébe jut mindenkinek (és jobbára meg is említi): „A királynék városa”,¹ és a „Jutasi Őrmester”, hiszen ez utóbbiról sokaknak ismert: „Jutas”, mint az intézet épületének helyet adó terület Veszprémben volt és van.

¹ Lásd: „A királyné-koronázási jog, mint szellemi örökség” települési valamint Nemzeti Értéktárba történő felterjesztés. A felterjesztést készítette: Udvarhelyi Erzsébet igazgató, Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény, Veszprém

A város régebbi lakóiban mindez párosult a büszkeséggel is. Büszkék városukra, amely önzetlenül, hazafias indíttatásból sokat tett a honvédségért, a honvédelemért. Röviden: Veszprém szerette a katonákat, de igaz ez viszont is: a katonák szerették Veszprémet.

A „*Jutasi Őrmester*” – dacára az altisztképző intézet megszűnése utáni hosszú időnek – fogalommá vált és maradt. Az idősebb, katonaviselt férfiak számára – főleg ha a második világháború alatt teljesítették katonai szolgálatukat – az igazi katona eszményét képviselte a jutasi altisztképzőben végzett altiszt, illetve később tiszthelyettes.

Vitéz Káplán György nyá. alezredes, aki Ludovika Akadémiát végzett, harcolt a Donnál a 2. magyar hadsereg kötelékében, majd a Jutasi Altisztképzőben volt páncélos oktató tanár, elmondta: *„Amikor befejeztük tanulmányainkat, az avatás előtti napon oktató tisztjeink tanácsolták: Uraim! Önök itt az akadémián mindent megtanultak, amit egy tisztnek meg kell tanulnia. Kikerülnek a csapatokhoz, ahol már mindezt a gyakorlatban kell alkalmazniuk. Azonban ha valamiben elakadnának, keressenek meg egy Jutason végzett altisztet, kérdezzék meg őket. Ők mindenre pontosan tudják a választ.”*²

*Az egységes altisztképzés Jutason*³

A Honvédelmi Miniszter 1924. május 20-án adta ki rendeletét⁴ az altisztképző és nevelőintézet felállításáról. Mint a rendeletben megfogalmazódott, a *„Kormányzó Úr Ő Főméltósága folyó évi V/14-én kelt magas elhatározásával hozzájárult ahhoz, hogy a m. kir. honvédség altiszti karában beálló fogyatékok pótlására megfelelő sarjadék altisztképző- és nevelőintézetben neveltessék.”* A képzés helyszínéül ekkor még Örkénytábor szerepelt.

Az intézeti altisztképzés indulásakor a pályázati felhívásban csak egy évfolyam indítását határozták el, aminek fokozatos, négy évfolyamú fejlesztését tervezték. Az évfolyamok számának növelését az elkövetkező három évben a kiképzés fegyvernemenkénti szétválasztásával szándékoztak megoldani. A tervzet szerint az első növendékeket 1924. október elsejével kellett felvenni, létszámuk a 154 főt nem léphette túl.

Elhelyezési és infrastrukturális gondok miatta azonban hamar kiderült, hogy az örkényi tábor nem alkalmas az altisztképző számára.⁵ A HM építési – 11. – osztálya 1924. jú-

² Az idézetet – és a többi Káplán Györgytől vettet – a felterjesztés készítőjének mondta el egy beszélgetés alkalmából.

³ Az előterjesztés készítője közel négyévnyi kutatómunka után 2010-ben jelentette meg az „Erős hit – erős akarat” című könyvét a Veszprémi Szemle Várostörténeti Közhasznú alapítvány könyvsorozatának 3. számaként, majd 2012-ben Kovács Tiborral közös írt könyvét a „Jutastól – Szentendrétig” címmel. A jelen előterjesztés e könyvek megírásához végzett kutatás eredménye és azok érdemi részei.

⁴ Hadtörténeti Levéltár (a továbbiakban: HL) HM 8773/Eln.1–1924.

⁵ De vajon melyek is lehettek ezen „elhelyezési és infrastrukturális” gondok? A trianoni békeszerződés végrehajtására kiadott szervezési intézkedésben (HL HM 16.000/Eln.1-1921) az Örkénytábor parancsnoka létszámmegerősítést kért az alábbi indokok miatt: *„Örkénytábor teljesen vízszintes területen fekszik, csatornázva nincs. Emésztőgödrök a talajvíz magasságában állandóan teltek, eső, zivatar esetén mindent elönt a fekália. Ugyanak-*

nus 21-én felmérte⁶ az Örkénytáborban tapasztalható elhelyezési és egyéb körülményeket, az esetleges javításokat, azok szükségességét. Kiderült, hogy a javítás tetemes összeget emésztett volna fel.

Vagyis gyakorlatilag az oktatás megkezdése előtt a HM vezetése már megkezdte az alkalmasabb hely keresését. A honvédelmi miniszter egy bizottságot rendelt ki,⁷ amely az altisztképző intézet Jutason történő elhelyezési lehetőségeit vizsgálta. A szeptember 15-én felvett jegyzőkönyv⁸ szerint „A bizottság a tábor területét bejárva az összes épületeket megsejmelte és megállapította, hogy az altisztképző nevelőtestületnek f. évben felállítandó I., II., s III. évf-a (150+50+50 fő) számára ideiglenes elhelyezéséül a tábor elegendő.”

A képzés megkezdése előtt a Honvédelmi Minisztérium pályázatot írt ki a „154 teljesen díjmentes államköltséges hely”⁹ betöltésére, amit a későbbiekben minden évben megismételt. Az intézet négy évfolyamú volt, a felvettek 14 és 18 év közötti ifjak voltak, akik „katonai tapasztalatot” legfeljebb csak az 1921-ben életre hívott leventeintézmény keretei között folytatott katonai előképzés során szereztek.¹⁰ Ennek a kiválasztásnak és az oktatási formának előnye volt, hogy a kiképzés nem terhelte még jobban a csapatok amúgy is leterhelt tiszti állományát, valamint egységes cél és követelményrendszer alapján történt az oktatás. Hátrány volt viszont, hogy a növendékek serdülőkorban, tapasztalatok és csapatszolgálat hiányában kerültek az intézetbe. De az idősebb, a háborút megjárt altisztek sem „lelkessedtek” a jutasi altisztképzőből kikerült fiatal tisztesekért, leendő altisztekért. A csapatnál szolgáló idősebb, iskolát nem végzett altisztek előítéletekkel fogadták az iskoláról kikerülő igen fiatal, ugyanakkor iskolázott altiszteket.

kor a felgyülemlett szemét elszállítása is gondot jelent a kevés létszám miatt.” Emellett az ivóvízellátó rendszer teljesen használhatatlan volt, teljes átépítésre szorult. Továbbá az altisztképző megalakítását elrendelő miniszteri rendelet 8. pontja azt is előírta az 1. vdd. parancsnokság számára – amely felelt az altisztképző működtetéséért is – , hogy biztosítsa „a tábor egyéb részei hasonlóan mint eddig, a budapesti és szegedi dandárok céljaira, esetleges kihelyezéseikre akadálytalanul kihasználhatók legyenek.” Így véleményem szerint ezek az ismertetett problémák miatt is kellett új helyszínt keresni az altisztképző számára. (HL HM 8773/Eln.1.-1924.)

⁶ HL HM 12401/Eln. 11-1924.

⁷ A rendelet – 226.021/Eln.9.-1924. számú – nem található meg a HL-ban. Csak a 40.066/Eln.9-1924. számú rendeletben található rá utalás.

⁸ HL HM 40.076/Eln.9.-1924. A jegyzőkönyvet kézzel és ceruzával írták, az aláírások is ceruzával történtek és eredetiek.

⁹ Honvédelmi Közlöny, 1924. év 15. melléklete

¹⁰ Bárhogy is fogalmazunk, gyerekek voltak még, akik igyekeztek katonaként viselkedni. Élményeiről és az altisztképző fiatal növendékeiről számol be Bernhard János az *ŐRSZEM* 1926. márciusi 20-i számában. „Lassan haladok az úton, amíg fel nem tűnik a jutasi altisztképző és nevelőintézet bejárója. Már messziről meghallom az őr kemény, katonás lépteit. Mikor azonban odaérek, mosoly fut arcomra, mert az őrszem egy pöttöm kis emberke, aki végtelenül komolyan végzi feladatát, s be sem engedne a világnak sem, kellő igazolás nélkül. Mint írja, a végtelenül komolyra erőszakolt arcon még látható a gyermekvilág mosolya, ugyanakkor „Keresem rajtuk a gondtalan élet mosolyát – de nem találom.”

A honvédelmi vezetés is érzekelte ezt a gondot, amit kezdetben úgy próbált orvosolni, hogy tervbe vette az intézetbe felveendő növendékek felvételi korhatárának felemelését. Azonban az altisztképzés ellentmondásai egyre nagyobb gondot és esetenként súrlódásokat okozott a fegyvernemeken belül-, valamint a jutasi altisztképzőben végzett altisztek között. Világos volt, hogy az átszervezést tovább nem lehetett halogatni. Az átszervezés előtt a HM 1/a osztálya részletes tanulmányt¹¹ készített a létszámviszonyokról, valamint az új oktatási rendszerről. A javaslatban az olvasható, hogy a jutasi altisztképző a jövőben térjen át a 4 évfolyamos képzés helyett a 2 évfolyamos képzésre. Továbbá a kiképzetlen 14–18 éves ifjak felvétele helyett át kell térni a katonai szempontból értékes, kiképzett és legalább 3–4 évet kiszolgált tisztesek vezénylésére, azok képzésére. Az 1934/35-ös tanévtől kezdődően – amit átmeneti évként javasoltak beállítani – a Honvédfőparancsnok által javasolt 320-340 fő helyett csak 240 fő hallgató vezénylését tartották célszerűnek. Ez a létszám összefüggésben volt az altiszti utánpótlási szükséglettel is.¹²

A honvédelmi miniszter – aki ebben az időben Gömbös Gyula volt – elfogadta a javaslatot és előterjesztést¹³ készített kormányzói jóváhagyásra, melyben részletesen megindokolta az altisztképzés régi rendszerének megváltoztatását, illetve az új képzési rend bevezetésének szükségességét.

A honvédelmi miniszter a Horthy kormányzótól kapott felhatalmazás alapján a kiadott rendeletében meghatározta, hogy a kiválasztott altiszti „sarjadék” – kiket a csapat maga választ – 3 évi csapatszolgálat után 2 éves központi altisztképző iskolába kerül, mely kimondottan katonai szakiskola. A 2 éves központi altisztképző iskola elvégzése után, mint őrmesterek kerülnek ki a csapathoz, s ott szolgálatuk első felében kizárólag csapatszolgálatra lehet alkalmazni őket. Az új rendszerű képzés az 1934/35-ös tanévtől (pontosabban 1934. október 1-től) kezdődött, egyben az altisztképző új neve „Kinizsi Pál Csapataltisztképző Iskola” lett.

A képzésnek ez az új rendszere gyakorlatilag az intézet megszűnéséig működött, csak a II. világháború okozta létszámgény növelte meg a felvettek számát, illetve rövidítette le egy évre a képzés idejét.

Az intézetben emberfeletti követelményekkel párosítva, katonai szaktudásban, jellemében, fellépésben, hazájához hű, feletteseinek feltétel nélkül engedelmeskedő, a parancsot végrehajtó, „cél szerkezetű” tiszthelyetteseket formáltak, akik a munkahelyeken messze kimagas-

¹¹ HL HM 108881/Eln. 1a-1934.

¹² A honvédség altiszti létszáma ebben az évben 2542 fő volt, amit HM 1000 fővel kívánt csökkenteni. A csökkentés mellett ugyanennyivel kívánta megemlíni a tisztesek létszámát. Így a javaslat szerint a csapatoknál az alosztályonkénti 3-4 fős csapataltiszti létszám 1-2 főre csökkenne, a tisztesi létszám pedig 5-6 fővel emelkedik.

¹³ HL HM 108968/Eln.1-1931. melléklete a 2003/K.I.-1931 HM előterjesztése az altiszti kérdés megoldásra

lottak a nem Jutason végzett tiszthelyettesek közül. Az altisztképzőt oktatási-nevelési-kiképzési színvonala alapján Horthy Miklós kormányzó már 1925-ben „az ország egyetlen mintaszerű intézetének” minősítette.

Mi hatotta át a „Jutasiakat”? Elsősorban is a mélységes hazafiság. Másodsorban rendkívül kemény katonai fegyelem, és ezt megkövetelték a közlegénytől is. De e mögött az igen szigorú fegyelem mögött volt egy atyás szeretet is.

„Ezek a tiszthelyettesek a fronton inkább meghaltak, de egyetlen egy katonájukat sem hagyták ott. Képesek voltak kimászni a lövészárokból sebesült társaikért. A magyar baka őbennük látta az apját.”¹⁴

Az altisztképző intézetben végzettek is csak a szeretet hangján emlékeztek meg a képző intézményről Jutasról, Veszprémről. Sajnos az adatgyűjtés az idő múlásával egyre kevesebb személyes interjúfelvételt engedett. Szerencsés esetben a végzettek által leírt feljegyzések, naplók maradtak fenn, illetve a hozzátartozók mondták el a hallottakat. Ezekből a feljegyzésekből csak néhányat és rövidítve közlök, mintegy alátámasztva a fő mondandót: A „Jutasi Altiszt”-nek és a képző intézménynek helye van a települési értéktárban.

Szűcs Sándor nyugállományú főhadnagy (kiváló szolgálataiért altisztból léptették elő főhadnaggyá) feljegyezte: *„Jutas többet jelentett nekünk egy iskolánál. Abban az időben az volt az irányelv, hogy a hadsereg részére szakmailag és emberileg is kiváló tiszthelyetteseket kell nevelni és képezni. Jutasra annak idején a legjobbak kerültek. Majd megjegyezte: 1940-ben vagy 1941-ben Magyarországon járt a német hadügyminiszter és mielőtt visszautazott, interjút adott az egyik újságnak. Ebben a következőket mondta: 'Két dolgot irigylek az önök hadseregétől, az egyik a hajmáskéri tüzérségi lőtér, a másik a Jutason lévő tiszthelyettesképző iskola.’”¹⁵* Erről a német hadügyminiszteri társalgásról egyébként a személyes beszélgetés alkalmával Káplán György is megemlékezett.

Csala János szakaszvezető arra kérdésre, hogy mit kapott Jutastól, azt válaszolta: *„Két szóval megmondhatom: – Új egyéniséget! Rend! Fegyelem! Munka! Összesen: Jutas, a magyar katona-paradicsom! Az elméleti időszak alatt, azt tapasztalja a hallgató, hogy tanárai, akik tökéletesen képzett, kiváló tanerők, tudásuk minden titkát a legnagyobb odaadással igyekeznek átadni a hallgatóknak s a kérdések bármilyen özönét meghallgatják, és arra a legkimerítőbben válaszolnak is. Feltűnő a tökéletes, példás bajtársiasság!”¹⁶*

¹⁴ FEKETE Pál: Egy élet regénye, Családja és élete történetét maga Fekete Pál meséli el (2003. július 01.) <http://dominium.hu/main.php?mode=hirek&hir=74>, Letöltés ideje: 2006. 01. 23.

¹⁵ Honvéd Altiszti Folyóirat, 2002/1. január, pp. 44–48. Lejegyezte: HENDE Zsolt törzsszázlós

¹⁶ Honvéd Altiszti Folyóirat, 1942. január. pp. 10–13

Dankházi Árpád szakaszvezető egyebek mellett elmondta: Szép volt Veszprém, a vár, a viadukt, a Rab-Mária és a külső. Az iskola szelleme, magasabb rendűsége megtanított viselkedni, az életre felkészülni s a következő nehéz gondterhelt éveket elviselni.¹⁷

Hegedűs Ferenc őrmester egy interjúban kiemelte: *„Jutas egyfajta erkölcsi tartást, nagyon szép nemzeti, hazafias érzést, emberséget adott. Önfeláldozásra, hazafias cselekedetre kész katonákat bocsátott ki a kiváló intézmény. Hálás vagyok a sorsnak, hogy ott tanulhattam és elvégezhettem a katonai iskolát. Nekem életre szóló ismereteket, jellemet, becsületet adott. Megtanított arra, hogy fegyelemben éljem le az életem, még ha időnként nehéz is volt.”*¹⁸

Feltétlen ki kell emelnem az altisztképző évzáró ünnepélyét, ami az iskola fennállása alatt kultuszt teremtett. Az évzáróünnepségek különleges és nevezetes eseményei voltak az altisztképző intézet életében. Ezen a napon avatták a végzett növendékeket, adták át a legjobbaknak – a rangelsőknek – az arany, illetve az ezüst Kinizsi emlékgyűrűt. Az ünnepség jó alkalom volt arra is, hogy szorosabbra fűzze a kapcsolatokat a város, a megye egyházi és világi vezetése, valamint az intézet tiszti- és hallgatói állománya között.

Az altisztképző épülete:

Az iskola épülete eredetileg katonai kórház volt, amely a Veszprém város által adott területen 1915–1916-ban épült. A kórháznak az I. Világháború után a város tulajdonába kellett volna átmenni, de még 1921. április 01-én is mint kórház működött. Ezután egy rövid ideig a Nemzeti Hadsereg egyes alakulatainak elhelyezésére is szolgált, illetve tiszti üdülőtelepként működtették. Majd az 1924. szeptember 15-én felvett jegyzőkönyv szerint a Honvédelmi Minisztérium a jutasi tábort az altisztképző intézet céljaira használta fel. A tábor területén tiszti lakások voltak, benne az épületkezelőséghez beosztott tisztek és polgári alkalmazottak laktak.

Amint az altisztképző intézet birtokba vette az épületegyüttest, szinte azonnal átalakítási-bővítési munkákba fogott. Az altisztképző jellegzetes, ma is látható épületének felépítését 1928-ban kezdték meg.

1928-ban több versenytárgyalási hirdetés jelent meg országos és természetesen Veszprém megyei napilapokban is. Az elsőt július 12-én a föld-, a kőműves, vasbeton, tetőfedő stb. munkák végzésére, majd október 18-án a burkoló, szobrász, villamos-berendezési, szobafestő-mázoló stb. munkák végzésére szóló „nyilvános egységáras írásbeli versenytárgyalás”¹⁹-t tartottak.

¹⁷ Részlet a szerzőhöz írt leveléből.

¹⁸ KENYERES Dénes: Huszárból lett harcokcsizó, in. Honvéd Altiszti Folyóirat, 2003/4. pp. 58–60.

¹⁹ Veszprémi Hírlap, 1928. szeptember 30. p. 3.

A versenytárgyaláson érvényesült az a megállapodás, hogy a veszprémi vállalkozókat előnybe kellett részesíteni, ha egyébként megfelelnek a versenytárgyalás kiírási feltételeinek. Ennek megfelelően az I. számú (ma is látható és a Levéltárnak is otthont adó) növendéki épület munkáiban a következő veszprémi iparosok vettek részt: az építési-tervezési munkákat Kürthy Lajos és Gyökeres János, a lakatosmunkákat Paksi Gyula, a szobafestés-mázolást Márky József, az asztalosmunkákat Hajda Gyula és Hoffmann Géza veszprémi iparosok végezték. Az altisztképző jellegzetes un. „vezérszobrai” is ekkor kerültek az épületre. A homlokzati részt IV. Béla és Árpád vezér, a főbejáratot Kinizsi Pál és Szent László király szobra ékesíti.

1941-ben a főépület magasszíntjén elkészült az iskola díszes címerfala, rajta az iskola jelmondatával:

„Erős akarat minden akadályt legyőz — Erős akarat csak erős hitből fakad.”

Veszprém városa több alkalommal is igen nagy áldozatot hozott az altisztképző bővítésére. Az átadott területekről részletes felsorolás található egy 1931. június 14-i „Ajándékozási szerződés”-en. A szerződést Veszprém város részéről dr. Berky Miklós polgármester, a Magyar Királyi Kincstár részéről Köller Albert írta alá. A szerződés szerint „*Veszprém megyei város közönsége áthatva attól a tudattól, hogy a honvédelem érdekeinek szolgálása minden polgárnak és minden közületnek hazafias kötelessége (...) hazafias áldozatkészségből ajándékba adja a Magyar Kir. Kincstárnak a M. Kir. Kinizsi Pál honvéd altisztképző és nevelőintézet fejlesztésének céljára [...]*”²⁰ több hold kiterjedésű területét, melyek értéke az átadás időpontjában 504.200 P volt.

Az építkezések és a kiképzések gyakorlatilag az intézet megszűnéséig folytak. A világháború eseményei, a harcok egyre közelebb kerültek Veszprémhez, majd 1944. december első hetében megkezdték a jutasi altisztképző kitelepítését, és december 26-án vitéz Tóth Imre ezredes parancsnok vezetésével „(...) *Veszprém-külsőről kigördült a jutasi iskola negyedik szerelvénye (...). Jutas, mint a magyar tiszthelyettesképző bázisa, a fogalommá vált intézmény (...) megszűnt létezni.*”²¹

Az altisztképző épületei napjainkig sok megpróbáltatáson mentek keresztül. A II. világháború után szovjet csapatok települtek a laktanya területére, majd 1951-ben megalakult 15. honi légvédelmi tüzér hadosztály, melyet a Jutasi úti laktanyában helyezték el. Az 1956-os

²⁰ Uo. A szerződés a HM HL 845/Eln-11/1932. szám alatt található. A Veszprém megyei levéltárban az 1942. július 01-i hitelesített másolata található.

²¹ KÁPLÁN György: Nyugatos voltam, Egykori m.kir. pc. főhadnagy majd, PW-310-3807635 sz. amerikai hadifogoly naplója. 1944 decemberétől – 1946 márciusáig. Budapest, 1999. Kézirat. A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Írószövetség által meghirdetett irodalmi pályázat nívódíjas pályamunkája.

forradalom után újra szovjet csapatok települtek a volt altisztképző épületeibe. Bontások és építések jellemezték ottlétüket. Majd 1989-ben Veszprémet, a volt altisztképző intézetet is elhagyta az utolsó orosz katona, az épületet megkapta az ÁPV Rt. Egy rövid ideig az egyetem kapta meg hasznosításra, majd 2003-ban a Megyei Levéltár tulajdonába került.

Ekkor kezdődött meg az épület átalakítása, felújítása. Az átalakítás nem érintette a „külsínt”, csak a belső tereket. A munkálatokkal azt célozták meg, hogy eredeti formája, szépsége megmaradjon, eredeti pompájában legyen újjávarázsolva. Aki ma megtekinti az épületet, láthatja, talán szebb, mint újkorában volt. Az épület felébredt csipkerózsika álmából!

Nem véletlen, hogy 2009-ben a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium „*Helyi Építészeti Örökség 2009-Építészeti Nívódíj*” pályázatán 700.000 Ft díjazásban részesült a Veszprém Megyei Levéltár központi épületének felújítása, átalakítása (Építető: Veszprém Megyei Önkormányzat, Tervező: Németh Tamás (HOR-BER Kft.), Kivitelező: Bérczes Tibor, Szanati Gyula (ZÁÉV Zrt.). De meg kell említeni a levéltár akkori igazgatóját, Madarász Lajost is, aki következetesen képviselte az eredeti állapotban történő felújítást.) Célszerű megismerni a nyertes pályázat indoklását is: „Az épületet 1930-ban építették „Magyar Királyi Kizsi Pál Honvéd csapatalisztképző” iskola céljára. 1957-től legénységi szállásként a szovjet laktanya részeként használták. 1990-től egy évtizedig üresen állt. **A város 2000-ben helyezte helyi védelem alá.** Az épületben megőrződött az eredeti iskola – szállás funkcióknak megfelelő elrendezés. A középső szárnyban a főbejárat, a tágas lépcsőház, valamint a közösségi helyiségek, míg a két keresztszárnyban a nagy hálólhelyiségek helyezkedtek el. Az épület szerkezete, egyedi, díszes homlokzata jó állapotban maradt meg. Ennek, valamint a rendelkezésre álló korabeli fotóknak köszönhetően a homlokzatok felújítása hitelesen, az eredeti állapotnak megfelelően készülhetett el. A téglá- és a Balatonfelvidékre jellemző vörös mészkő elemek, a vakolt felületek, a tető formája és héjazata az eredeti állapottal megegyezően kerültek felújításra. A tervezést épületkutatás előzte meg, az építészeti részleteket körültekintően alakították ki. Az igen leromlott állapotú épület hiteles felújítását segítette, hogy rendelkezésre álltak az eredeti állapotról készült fényképek. A felújítás során sor került a tetőszerkezet és a héjazat cseréjére, a homlokzatok eredeti állapotnak megfelelő felújítására. Az épületet díszítő kő szobrokat díszítőszobrászok állították helyre. Az új, levéltári funkciónak az épület szerkezeti- és a jellemzően középfolyosós térrendszere megfelelt, ezért ebben a vonatkozásban lényegi átalakításra nem volt szükség. A terek minimális változtatása mellett az épület meg tud felelni a mai használat igényeinek.”²²

²² Forrás: <http://palyazatok.org/helyi-epiteszeti-orokseg-2009-epiteszeti-nivodij-palyazat-nyertesei/> Letöltve: 2014. május 10.

Kötelességtudat, fegyelem a munkavégzésben, pontosság és megbízhatóság, amit e szigorú falak között tanultak a növendékek. És ezek azok az erények, amelyek kapcsolatot jelenthetnek a Jutasi Altisztképző Intézet és a NL Veszprém megyei Levéltár szellemisége között. Ugyanakkor ez a több mint 80 éves épület felújítása jelentette a hagyományok tiszteletét, a múlt emlékeinek megőrzését is.

Jutas eszmevilága töretlenül folytatódik.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Bár a közgondolkodásból, a civil társadalom életéből eltűnt, vagy kikopóban van a katonasággal, a Magyar Honvédséggel kapcsolatos vélekedés, ennek ellenére Veszprémet még mindig azonosítják különböző katonai alakulatokkal (lásd: MH Légierő Vezetési és Információs Központ, MH Veszprém Radarezred), de azonosítják a Jutasi Altiszttel (őrmesterrel) és azonosítják az Altisztképző jellegzetes épületével is.

Főleg az '50-es évektől²³ volt megfigyelhető, hogy a Veszprém-Jutason végzetteket „bakafaló” vadállatoknak aposztrofálták, ami elsősorban katonás fellépésüknek, a megalkuvást nem ismerő katonai-szakmai tudásuknak volt „köszönhető.” Az akkori társadalom Jutast gyalázó „megdolgozása” igen sokáig éreztette hatását a katonasággal kapcsolatos közgondolkodás Jutasi Altiszttel együtt járó negatív felhangoknak. Ennek lebontása, a Jutasi őrmester igazi erkölcsi-emberi értékének visszaadását is szolgálja ez a felterjesztés.

A jutasi altisztképzőt több szál fűzte Veszprém városához. A város vezetése, túl azon, hogy bizonyos gazdasági érdekek is szerepet játszottak a kapcsolatokban, érzelmileg is kötődött az intézethez. Az évek során az intézet rendezvényein többször is vendégül látta a város lakosságát.

Bensőséges kapcsolat alakult ki a Veszprémi Püspökség között is. Dr. Rott Nándor és dr. Czapik Gyula veszprémi megyéspüspökök több alkalommal is részt vettek az altisztképző

²³ Minden bizonnyal ennek egyik első jele volt Veszprémben, amikor megváltoztatták a régi utcaneveket. Jellemző, ahogy ezeket a ízig-vérig katonákat kezdték nevezni. De álljon itt az indoklás: „*Jutason csináltak emberből Horthy-altiszttel, ennek a pecérképző intézménynek nevét az utolsó napokig őrizte a Jutasi-út, Jutas-pusztá elnevezés.*” Forrás: Veszprémmegyei Népújság, 1950. április 4. Április 4-re: Demokratikus elnevezéseket kapnak a veszprémi városrészek, utcák, terek, 6. o. Szegény újságíró! A Jutasi út nem az altisztképzőről kapta a nevét, hiszen az út Veszprém legrégebben említett utcaneve volt. Első említése 1275-ből való. (Lásd: Hungler 313. o.) Jutas neve egyébként Vörös Csillag pusztá lett. És mi a pecér? Több meghatározása is ismert (pld: gyepmester, lányokat futtató személy), de esetünkben: „*Egyenruhás fegyveres személy, aki egy főúr vagy magasabb rangú városi vagy megyei tisztviselő mellett szolgált; csatlós, poroszló.*” Horthy-altiszti? Csatlós? Ezek egyike sem jellemezte a Jutason végzetteket. Ők elsősorban EMBEREK voltak és KATONÁK – csupa nagybetűvel. Forrás: <http://www.kislexikon.hu/pecer.html#ixzz32AaApUTi>.

által rendezett ünnepeken és misét mondtak. Dr. Rott Nándor püspök megjelent az intézet legnagyobb ünnepén, a zászlószentelésen is.

A csapatzászlót Veszprém városa adományozta, amivel bizonyította, hogy minden területen magáénak vallja az altisztképzőt. A zászlóanya Horthy Miklós felesége volt. A zászlóátadáson és a zászlószentelésen megjelentek a megyei és városi hatóságok vezetői és képviselői, így – többek között – dr. Magyar Károly főispán, dr. Komjáthy László Veszprém város polgármestere, Kránitz Kálmán felsz. püspök, dr. Tóth Béla tisztii főügyész, dr. Szentés Anzelm zirci perjel, Witz Béla a Cserkész szövetség országos elnöke, dr. Pusch Ödön főgimnáziumi igazgató.

Az altisztképző parancsnoksága, oktatói valamint a növendékek igyekeztek jó kapcsolatot kialakítani nemcsak Veszprém város vezetésével, lakóival, hanem a környező településeken élőkkel is. A Jutasi Altisztek tervezték és építették a balatonszőlösi templomot, melyet a tihanyi apát áldotta meg, majd a szentmise után került sor az esküvőre Kürti László őrmester (a templom építője) és Horváth Ilonka között. Az esküvő után az intézet parancsnoka, vitéz Markóczy János ezredes mondott beszédet: *„Ezt a templomot nem téglából, nem betonból, nem kőből építettük, hanem jutasi szellemből, akaratból! És erős akarat csak erős hitből fakadhat! Jelszavunk a segítség és a jutasi katona ott segít, ahol tud.”* Emléktábla hirdeti tevékenységüket az iskola falán, valamint a református templomnál is.²⁴

Külön említést érdemel a növendékek azon tevékenysége, amit az iskola közelében és területén lévő Rab Mária forrás és kegyhely²⁵ megmentésén, majd gondozásán végeztek. Mindez elsősorban az intézet és a lakosság kapcsolatát tette szorosabbá, hiszen a környék lakossága is eljár a kegyhelyhez, a város vezetése pedig hivatalosan is kérte az intézet vezetésétől, hogy tegye lehetővé lakosai részére a kegyhely látogatását

„A társadalom is nagy tisztelettel tekintett az altisztre, hiszen a táborig barna zubbonynak, az ezüst csillagoknak, kardbojtnak tekintélyét semmiféle civil nem tudta pótolni.” – mondta a már említett vitéz Káplán György oktató. A hallgatókban olyan személyiségjegyeket alakítottak ki, melyek életük végéig elkísérték őket, ami a hivatás alázatos szeretetében, a bajtársiasságban, a haza iránti hűségben, „az ezüst kardbojt becsületének” megvédésében nyilvánult meg.

²⁴ A beszámoló megjelent Veszprémi Hírlap, 1942. október 28. p. 2. Az iskolán lévő felirat: *„Átéptették, megnagyobbították a jutasi hallgatók, Parádi János őrm, Pleva József őrm, Turai Károly őrm, Panák János szkv, Szabó Gyula szkv, Haspel Ernő őrv, Pilók Károly honv. 1943.*

²⁵ Meg kell említeni, hogy egy veszprémi egyesület, a 7Domb Kulturális és Hagyományörző egyesület felkutatta és felújította a Rab Mária forrást, ahol – ha ritkán is – újra szentmisét tartanak, és a veszprémiek látogatják a forrást és környékét.

Következésképpen Veszprém-jutasi altisztképzőnek kell nevezni az intézetet, hiszen ez fejezi ki legjobban kötődését a városhoz. Ezt a kötődést a város vezetése még azzal is erősítette, hogy állhatatosan kérte a Kormányzótól az intézet nevének megváltoztatását, hogy abban is kifejezésre jusson áldozatvállalásuk: az altisztképző Veszprémhez is tartozik, büszkék az intézetre. Végül a Kormányzó helybenhagyta a város kérelmét és *a jutasi honvéd altisztképző és nevelőintézetet 1927. október 17-i M. Kir. Veszprém-jutasi honvéd altisztképző és nevelőintézetre változtatta.*

Ha értékről, értéktárról beszélünk, annak alátámasztására mindenképp szólni kell az érték kultuszáról is. Ez esetben is joggal vetődhet fel a kérdés: van-e kultusza, hagyományápolása a felterjesztésben is megnevezett „Jutasi Altiszt”-nek, illetve, az altisztképzőnek. Minden kérdésre csak igennel lehet válaszolni.

Az épület átadása idején is és napjainkban is a város egyik legpatinásabb, a korabeli laktanyépítészet egyik legszebb megmaradt épülete. Értékét növeli a neves szobrászművész Krasznai (Krausz) Lajos által készített un. vezérszobrok is.²⁶ Kiemelt jelentőségét még az is adhatja, hogy a Veszprém-ben a huszadik század fordulóján épült laktanyákat időközben lebontották, így csak ez az épület maradt meg, képviselve a városi laktanyaépületeket.

Az 1920-ban újjáalakuló m. kir. Honvédség egyértelműen altiszteknek nevezte azt az állománykategóriát, amelyik közvetlenül foglalkozott a legénységgel, végrehajtva a parancsnokok utasításait, levéve a tisztek válláról a kiképzés időigényes és aprólékos feladatait. Az élet változása hozta magával, hogy a 20-as 30-as évektől különböző „civil” intézmények (bankok, gyárak, stb) altiszteknek kezdték nevezni a hivatalosolgákat, így a honvédségnél szolgálatot teljesítő altisztek kezdték terhesnek érezni ezt az elnevezést. Végül 1941-ben a honvédelmi vezetés döntött arról, hogy a továbbiakban – megkülönböztetve a honvédségi altiszteket – tiszthelyetteseknek nevezte az említett állománykategóriát. Tiszthelyettes, vagyis a tisztek helyettesei – mint azt a munkájuk jellege is kifejezte. Ennek ellenére az altiszt, mint kifejezést a közvélemény inkább a honvédség tagjának tudta be.

A hagyományok ápolását és az állománykategória megbecsülését is jelentette, amikor az Országgyűlés által elfogadott új honvédelmi törvény szerint²⁷ 2012 januárjától a tiszthelyettes megnevezés helyett újra az altiszt fogalom használatos. Ezzel együtt átalakult az altisz-

²⁶ A vezérszobrokat egy időben el akarták szállítani Szentendrére az akkor megnyíló tiszthelyettes-képző iskolába, mondván: jogutódként ott kell újra felállítani a szobrokat. Szerencsére a város nem járult hozzá – a városvédek erőteljes tiltakozására – az elszállításukhoz, megmentve őket a jelenlegi helyükön, ahol már 1929. óta vigyázzák az épületet. Forrás: Madarász Lajos szóbeli közlése alapján.

²⁷ 2011. évi CXIII. Törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről, valamint a 2012. évi CCV. Törvény a honvédek jogállásáról. Forrás: <http://net.jogtar.hu/> Letöltve 2014. május 10.

ti képzés módszere, rendszere is, amely közelített a valamikori altisztképző rendszeréhez, módszeréhez, természetesen a ma követelményeihez igazodva.²⁸

Az altisztek 2013. évi ünnepélyes avatásakor Kriston István főtörzszászlós, a Magyar Honvédség vezénylő zászlósa elmondta: „*A magyarországi altisztképzés 1924. november 15-én kezdődött meg a Magyar Királyi Veszprém-jutasi Honvéd Altisztképző Intézetben. Ennek emléket állítva az altisztek központi képzéséért felelős altiszti akadémia 2011-ben ugyancsak november 15-én kezdte meg működését. Ugyanabban az évben lett a hivatalos megnevezésük ismét altiszt a tiszthelyetteseknek.*”²⁹ Vagyis a tiszthelyettesi kar 2012-ben visszanyerte tradicionális nevét, és újra a történelmi hagyományokon alapuló altiszt megnevezést használja. A változás azonban nem csupán egy nyelvhasználati változtatás, hanem komoly fogalmi értékkel is bír, mint azt az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka, Fucsku Sándor vezérőrnagy is elmondta: „*Az altiszt nem a tiszt helyettese, hanem önálló, saját karrierrel, felelősséggel és hatáskörrel rendelkező katona. A haderő éppen ezért az altisztekre támaszkodik, mert létszámban és szaktudásban ők képezik a hadsereg gerincét, amelynek minden körülmények között erősnek és megingathatatlanul kell lennie.*”³⁰

A hagyományok ápolásának akkor van igazán értelme, ha nem csak országos szinten tesszük, mint inkább akkor, ha a helyi közösség folytatja ezt a nemes cselekedetet. Mindennek alátámasztására adalékként: Veszprémben 2014-ben a 8. alkalommal kerül megrendezésre a Jutasi Örmestertúra, amely elsősorban a fiatal korosztályt célozta meg, de mindenek előtt a városban lakóknak ad egy kikapcsolódással egybekötött, települési helytörténeti barangolást a teljesítménytúra (5–10–25 km) résztvevőinek.

Egy katonai tanintézet és egy közlevéltár mindennapi élete, működése alighanem erősen különbözik. Az azonban feltétlenül helytálló felismerés, hogy *a nemzet hivatásszerű szolgálatának eszméje és a mindenre kiterjedő fegyelmezettség gondolata elválaszthatatlanul összeköti a két hivatást, a két intézményt.*

E sorsközösség alapján a levéltár tudatosan vállalja az épület katonai múltját, amelyről emléktábla és már egy szobor is tanúskodik. A levéltári székházat időnként felkereső katonai küldöttségek, egykori növendékek vagy családtagjaik, de minden más látogatócsoport is megelégedéssel nyugtázza, hogy a hajdani katonai iskola épülete végre megszépült, sorsa jó kezekben van, díszes környezetének.³¹

²⁸ Honvéd Altiszti Folyóirat, 2011/5, Az altisztképzés új rendszeréről, pp. 6–8.

²⁹ <http://www.stop.hu/belfold/masodszor-avat-altiszteket-a-honvedseg-az-iden/1167935/> Letöltve: 2014. május 10.

³⁰ Honvéd Altiszti Folyóirat, 2014/2 Interjú Fucsku Sándor vezérőrnaggyal az MH ÖHP parancsnokával, p. 2.

³¹ Somfai Balázs: Új lakó a laktanyában: Levéltár. Kézirat, a felterjesztő birtokában.

Hagyományok tisztelete és annak minden pozitív kicsengésének újra értéként kezelése jellemzi a ma altiszti karát, és az altiszti képzést. Emellett nem feledkezhetünk meg az évfordulókról sem, hiszen 2014 novemberében ünnepelhetjük a Veszprém-Jutasi Altisztképző Intézet megalakításának és az intézeti altisztképzés megindításának 90. évfordulóját. Ennek kapcsán a honvédelmi miniszter döntése értelmében az MH Altiszti Akadémia a végzett altisztek 2014. évi avatást Veszprémben tartja.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár

Honvédelmi miniszteri rendeletek, évszám növekvőben

Kiadó	Száma	jelzet	év	Tárgy
HM	105 és 106	doboz	é. n.	Katonai objektumok építése
HM	21938	/Eln.35.	1919.	Altiszti kérdés átmeneti szabályozása
HM	64170	/Eln.1.	1920.	Alantas tiszti tanfolyam
HM	4010	/biz.kiképz.	1921.	Hivatásos altiszti kar nevelése
HM	16771	/Eln. 10.	1921.	Hivatásos altiszti kar nevelése
HM	74881	/Eln. 11.	1922.	Jutasi barakkórház további felhasználása
HM	84798	/Eln. 11.	1922.	Jutasi barakkórház kihasználása
HM	8773	/Eln.1.	1924.	Altisztképző és nevelőintézet felállítása
HM	12401	/Eln. 11.	1924.	Altisztképző feláll. Örkenytáborban
HM	16815	/Eln. 1.	1924.	Altisztek vezénylése az alti. Képzőbe
HM	40066	/Eln. 9.	1924.	Altisztképző int-be szolg.vez. útbaindítása
HM	40074	/Eln. 9.	1924.	Altisztképző intézet új tanári állománya
HM	40076	/Eln. 9.	1924.	Jegyzőkönyv a jutasi szemléről
HM	40078	/Eln. 9.	1924.	Huszár altisztek vezénylése az intézetbe
HM	51024		1924.	Felvétel az altisztképzőbe
HM	40027	/Eln. 9.	1925.	Pályázati hirdetmény az 1925/26. évre
HM	1634 doboz	/Eln. Titkos	1926.	1927/28. költségvet. Év tervezése
HM	4060	/Eln. 9.	1926.	Alhadnagyi helyek beállítása
HM	13618	/Eln. 1.	1926.	Altisztképző intézet állománya
HM	40065	/Eln. 9.	1926.	Pályázati hirdetmény az 1926/27. évre
HM	40071	/Eln.9.	1926.	Növendékek felosztása
HM	227469	/Eln.9.	1926.	Kimutatás a tanórák (téli és napi) beosztásáról
HM	260	/Titkos I.	1927.	Ált. alapelvek a fegyvernemek kik. rendszeréhez
HM	40011	/Eln. 9.	1927.	Iskolai végzettség egyenértékesítése
HM	40092	/Eln. 9.	1927.	Főpk-i szemle Jutason + kiképzési tematikák
HM	40101	/Eln.9.	1927.	Felavatott IV. évesek felosztása a csapatokhoz
HM	40122	/Eln.9.	1927.	I. évfolyam fegyvernemenkénti szétosztása
HM	40140	/Eln.9.	1927.	I. évfolyam szétosztása
HM	40163	/Eln.9.	1927.	Kiképzések szigorítása Jutason
HM	40176	/Eln.9.	1927.	Osztályozási jelentés az 1926/27. évről
HM	40184	/Eln.9.	1927.	Jutasi alti.k. pk. jelentése a képzésről, felszerelések igénylése
HM	40189	/Eln. 9.	1927	Az iskola neve Veszprém-Jutas
HM	225051	/Eln.9.	1927.	Napi és tanórák felterjesztése
HM	225106	/Eln.9.	1927.	Veszprém területátengedése Jutasnak
HM	225396	/Eln.9.	1927.	Növendékek kimenőjének szabályozása
HM	227624	/Eln.9.	1927.	Altisztképző évi jelentése. 1926-ról
HM	227714	/Eln.9.	1927.	Alti.képző tiszti karának takarékos alapszabálya
HM	227821	/Eln.9.	1927.	Jutasi alti.képző létszáma
HM	227834	/Eln.9.	1927.	Fegyver, kerékpár és zsebrádió igénylése

HM	109436	/Eln. 9.	1929.	Felvételi korhatár megemlése (tervezet)
HM	8340	/Eln.1.	1930.	Az altisztképző lóállományának megemlése
HM	108968	/Eln.1.	1931.	Az altisztképzés megoldása (előterjesztés)
HM	6945	/Eln. 9.	1932.	Évi jelentés felterjesztése 1932/33. tanév
HM	111000	/Eln. 1a.	1932.	MH szervezési intézkedése
HM	780	/Eln. 9.	1933.	Lelkészi teendők ellátása Jutason
HM	7330	/Eln. 9.	1933.	Évi jelentés felterjesztése 1932/33. tanév
HM	115000	/Eln. 1a.	1933.	MH szervezési intézkedése
HM	108881	/Eln.1a.	1934.	Csapaltisztképző szervezésére előzetes intézkedés
HM	119641	/Eln.1a.	1934.	Kinizsi P. csapataltisztképző szervezése, feladata
HM	102722	/Eln.1a.	1936.	Szervi határozvány a csapataltisztképző részére
HM	106027	/Eln.1a.	1936.	Jutasi csapatalt. Képző felállítása
HM	62650	/Eln.10.	1939.	HT (altiszti, tisztesi) állom. hiány pótl
HM	9998	/Eln.1a.	1941.	Szervezési javaslat az alti.képző kettéosztására
HM	18122	/Eln.1a.	1941.	Csapatalt. képző feláll. Javaslat
HM	52672	/Eln.1a.	1941.	Csapatalt. képző nevének megváltoztatása
HM	59148	/Eln.1a.	1941.	Altisztképző lóállományának felemelése

Anyakönyvi lapok:

Vasek (Vajtafy) Ottó ezredes	AKVI 07275
Csillagh Viktor ezredes	AKVI 34696
Beöthy Dezső ezredes	AKVI 15030
Matherny Ödön ezredes	AKVI 1890/1455
Kiskéry Lóránd ezredes	AKVI 1890/274
v. Vitéz Markóczy János vörögy	AKVI 1890/1470
v. Tóth Imre ezredes	AKVI 189/2564

Veszprém megyei Levéltár

	Veszprém város polgármesterének iratai	V. 173/b
1.	15.714	1917
2.	872	1944
3.	244	1945
4.	3585	1949

Veszprém Érseki Levéltár és Könyvtár

	Egyházmegyei iktató	Év.
1.	2555	1922.
2.	4856	1923.
3.	4315-4375	1941.
4.	505, 627, 774	1942.
5.	1721, 2109	1945.

Könyvek, folyóiratok

1.		A jutasi iskola új kápolnája, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1941/11. VIII évf.
2.		A jutasi iskola új protestáns imaterme, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1942/3. IX évf.
3.		Az altiszti rendfokozati jelzések a múltból, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1935/6. II évf. 92-95. pp
4.		Jutas, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1943/7. X évf.
5.		Kinizsi nap Jutason, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1939/10. VI évf.
6.		Kormányprogram – Magyarország 2002-2006., Complex jogtár, Kerszöv, 2002. május.
7.		Schwoy Kálmán titkos naplója és emlékiratai 1918-1945, Kossuth Könyviadó, Budapest, 1983.
8.		Sikiképzés a csapataltisztképző iskolában, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1936/1. III évf. 83-89. pp
9.	ALMÁSI Mihály	Jutas megtanított, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1943./2. X. évf.
10.	BANGÓ Bálint	A csapataltisztképző iskola tüzérosztálya, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1940/7. VII évf.
11.	BARNA Imre	Az intézeti altisztképzés megteremtése folyamatának elemei a magyar királyi honvédségben, ZMNE, Akadémiai Közlemények, Budapest, 1992/1-2.
12.	CHOLNOKY Jenő	Veszprém, Árpád részvénytársaság, Kalocsa, 1938, Hasonmás kiadás, Szokoly Antikvárium, Veszprém, é.n.
13.	CSALA János	Mit kaptam Jutastól, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1942/1. IX évf.
14.	CSÁSZÁR László	Az altisztképzés, Magyar Katonai Szemle, 1939/2.
15.	CSIRKE János	A jutasi építészlelem, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1943/12. X évf.
16.	DEMÉNYI Antal	Önképző tiszthelyettes, 4. átdolgozott kiadás, Attila Nyomda, Budapest, 1941.
17.	ESZÉNYI József	A Magyar Királyi Honvédség altiszti kara (1920 – 1944.), Püski kiadó, 1994.
18.	FÖLDESI Ferenc	Erős hit – erős akarat, Veszprémi Szemle könyvek 3., Veszprém, 2010.
19.	GYIMESI Gábor	A Horthy-hadsereg hivatásos altisztikarának történetéhez (1924-1938), Hadtörténelmi Közlemények, 1972/2, Budapest, pp. 99-121.
20.	HENDE Zsolt	Egy küzdelmes élet – Jutason át, Honvéd Altiszti Folyóirat, 2002/1. XIV. évf. 44-48. pp
21.	HORVÁTH Endre	A jutasi iskola évváróünnepélye, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1939/10. VI évf.
22.	HUNGLER József	Veszprém településtörténete, Veszprém, 1988.
23.	KACSÓ Lajos	Jutasi örökség: A tisztek helyetteseit képeztük, Honvéd Altiszti Folyóirat, 2000/1. XII évf. 50-53. pp
24.	KÁPLÁN György	Első huszonnégy évem 1920-1944., Budapest, 2000. Kézirat.
25.	KÁPLÁN György	Jutastól a komáromi szűrőtáborig, Honvéd Altiszti Folyóirat, 2000/1. XII évf. 53-55. pp

26.	KÁPLÁN György	Nyugatos voltam, Egykori m.kir. pc. főhadnagy majd PW-310-3807635 sz. amerikai hadifogoly naplója. 1944. decemberétől – 1946. márciusáig. Budapest, 1999. Kézirat.
27.	KOVÁCS Tibor – FÖLDESI Ferenc	Jutastól Szentendrétől, altiszt- és tiszthelyettesképzés a magyar haderőben, Zrínyi kiadó Budapest, 2012.
28.	LÉNÁRT Sándor	Az első magyar altisztképző intézet kialakulása és működése (Örkénytábor és Jutas) 1924-1944., Szakdolgozat, Kosuth Lajos Katonai Főiskola, 1994.
29.	Vitéz MARKÓCZY János	Kiképzési segédlet, Turcsány Kft Nyomda, Budapest, 1939.
30.	NÉMETH Imre	Tisztelt tábornok úr!, Honvéd Altiszti Folyóirat, 2000/3. XII évf. 47-50. pp
31.	OLASZ Ernő	Sportélet a jutasi altisztképző iskolában, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1941/6. VIII évf.
32.	RÉVY Kálmán	Az egységes hivatásos altiszti kar, Magyar Katonai Szemle, 1935/3. 8. szám.
33.	SEBŐ Alajos	Az altiszt szerepe a legénység nevelésénél, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1934/1. október, I évf. 19-21. pp
34.	SZABÓ Sándor	Az altiszt mint előljáró, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1935/7. II évf. 76-77. pp
35.	SZENTIRMAI János	A hivatásos altisztek utánpótlása, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1940/5. VII évf. 14-15. pp
36.	VARGA István	A Képességvizsgáló Intézet, Honvéd Altiszti Folyóirat, 1936/5. III évf. 47-51. pp
37.	ZATKALIK András	Emléktáblát a jutasi őrmestereknek, Veszprém megyei Napló, 1999. 11. 19.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

A javasolt települési értéknek nincs hivatalos weboldala.

Javasolt weboldalak:

www.veml.hu: A Nemzeti Levéltár Veszprém megyei Levéltárának honlapja

<http://www.ncoa.hu/index.php/hu/>: A Magyar Honvédség Altiszti Akadémia honlapja

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja³²

újra
Kiszámlázható 192... év végével.

MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDELMI MINISTER.
1924.

8773. sz. beérk. Egyúttal elintéztett szám: ✓
első 1. osztály. 331

H a t á r i d ő:

A beadvány beküldője: <i>Fliv</i>	Fogalmazta: <i>Mr. Okfal</i>
A beadvány száma: <i>Fliv</i>	Lássa a jóváhagyás előtt: <i>első D. osztály</i>
A beadvány kelte:	<i>amint közlésre hozta el. nem csak</i>
Előirat száma:	<i>Kiadás...?</i>
Utóirat száma: <i>12050/1.-1924. március</i>	<i>első osztály K. 11/11. 11. 11.</i>
Kapcsolatos számok:	<i>első osztály...</i>
Tárgy: <i>Altisztképző és nevelő intézet felállítására.</i>	Osztályvezetők és csoportfőnökök kézjegye:
	Jóváhagyom! (K.)
	Lássa jóváhagyás után:

**HONVÉDELMI LEVÉLTÁR
TULAJDONOS**

Utasítás a kiadó számára: <i>10 beadvány 1. osztály</i>	Kiadóba érkező: <i>1924. máj. 21.</i>
<i>1. osztály</i>	Másolta: <i>11/23</i>
	Egyeztetle: <i>1. osztály</i>
	Lássa kiadás előtt:
Csatolandó: <i>Minden kiadványhoz az 1. és 2. n. melléklet 2-2 db. 11. osztály. 1924. V. 29. évi</i>	Kiadóba visszaérkező:
	Kiadta: <i>1924. V. 29. Budapest</i>
	Kivezette: <i>131/11</i>
	Lajstromozta: <i>11/21</i>
	Lássa elhelyezés előtt: <i>1. osztály</i>

1924		
Külföld	Magyarország	Alapszám
		8773

Pallas nyomda, Budapest

*11. osztály
K. 11/14. Nagy
7*

Az altisztképző alapító okirata, 1924. június 31. (HL HM 8773)

³² A mellékletben feltüntetett fotók az altisztképzés indítását, működését, a hagyományok ápolását és az altisztképző építését, felújítását mutatja be. A felterjesztés készítője nem látta célszerűnek szövegbe ágyazni a fotókat, megtörve annak folytonosságát. A dokumentumok időrendben kerültek beillesztésre. A Jutasi Altisztképzővel kapcsolatos minden dokumentumot – kutatásának teljes anyagát – a szerző megőrzésre átadta a NL Veszprém megyei Levéltárnak.

Fegyverkönyv

Felviteltett Futasan 1924. szeptember 15-én a Honv.

Min. nr. 226.021/9.-924 sz. rendelkezéssel kiscsendelt biró-
ság által, a m. kir. honvéd altábornok mevelőinté-
zetnek Futasan község helyesre községben.

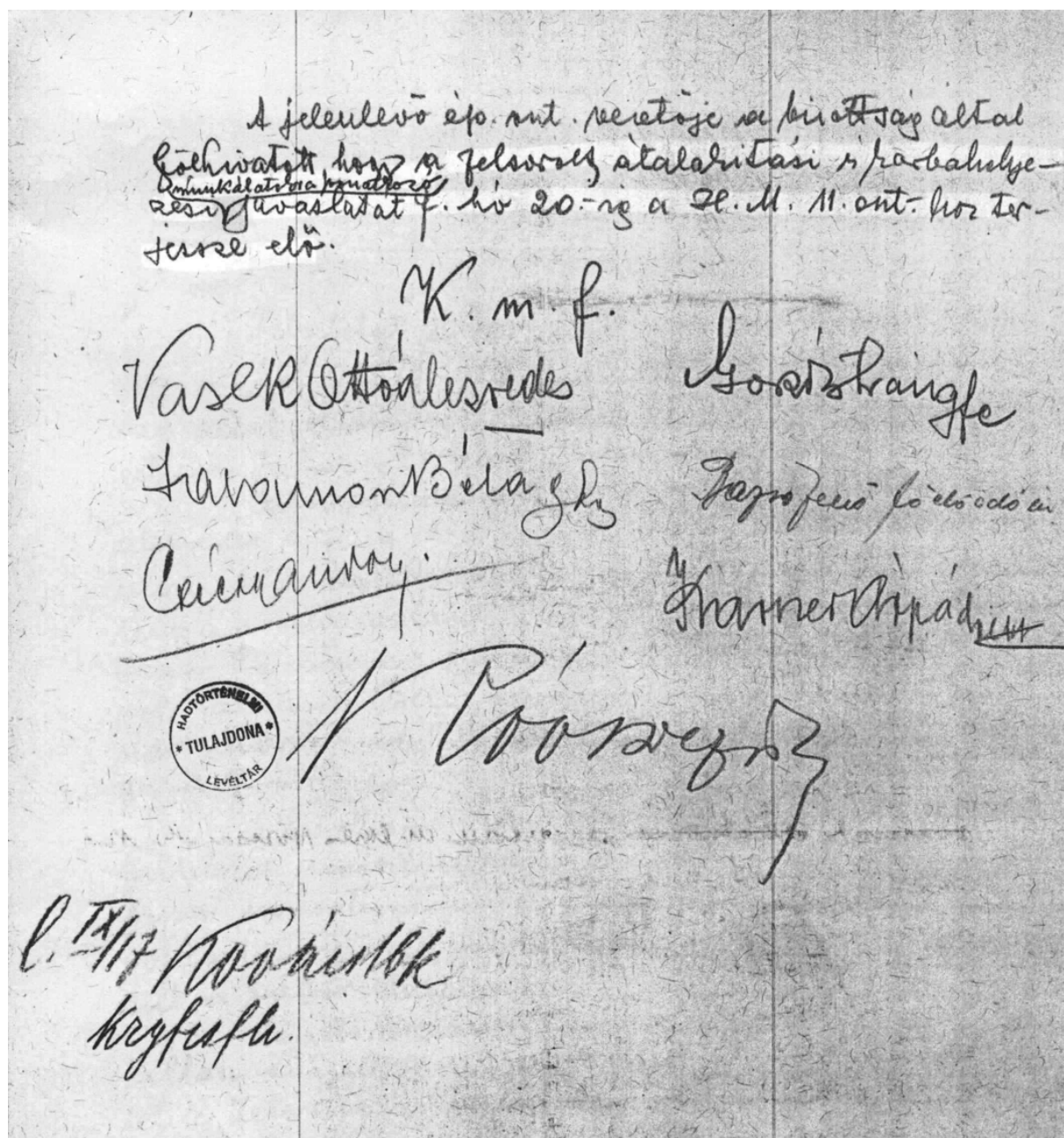
Felen voltan a H. M. 9. pont. részről Koos József
alredes a H. M. 11. o. részről Csicsy Andor főelőadó
névvel a nérefelhorvát vagy más részről Karner
Károly altábornok névvel, ep. pont. főnök, a Barso
Jenő főelőadó intézkedés, a Nemzeti all. paragraf
ról Salamon Béla gazd. alt., végül az altábornok
név jnt részről. Vasik Ottó alredes és Horváth István
gazd. főelőadó.

A biróság a tábor területet bejárva az összes é-
píteteket megvizsgálta és megállapította, hogy az alt-
bornok mevelőintézetek f. ebben felállítandó I, II, III
oszt. a (150+50+50 fő) számára ideiglenes elhelye-
sül a tábor elején.

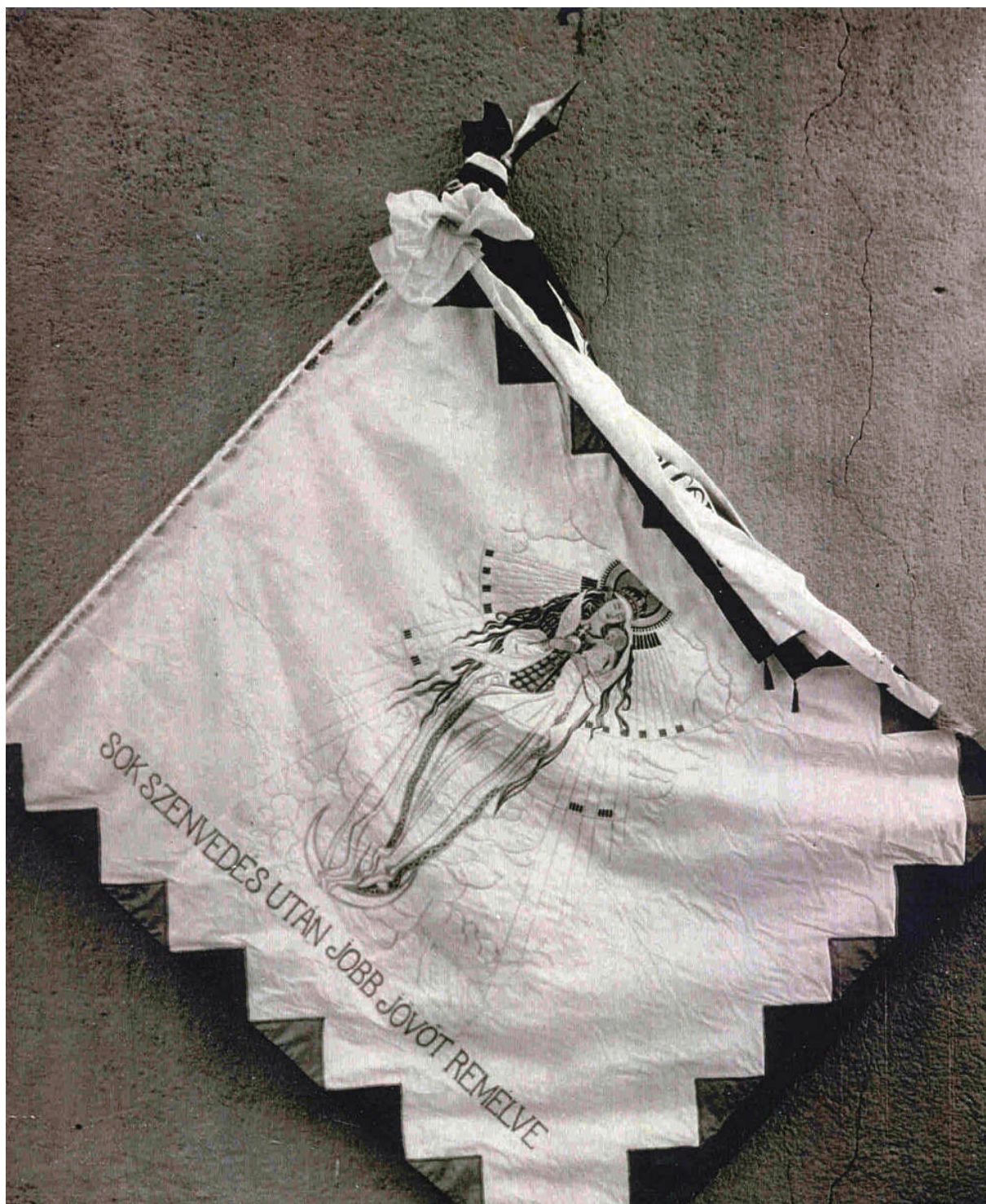
Nagyobb mértékű utalásai munkálatokra
kellene azonnal megkezdés, az egyes barakkok épít-
letek tetőzete a legrovidebb időn belül kijavítandó
lelve. Hasonló kisebb javításokra (pórol a padlózat
majdnem minden barakkban) is egyes munkák ^{megkezdés}
is fakan javítandó lelelve.

A tábor területén csak egy 6 lora elejénél vagy
nagy istálló all rendelkezésre, mi most az álló fel-
állításnál kérs. A biróság javasolja hogy ~~...~~

~~...~~ istálló a lóállományok megjelölés
hibővítésék. A hibővítés megkezdésére vonatkozólag a bi-
róság javaslatot nem tehet, mert megkezdésére nem
lehet megállapítani, hogy az érdek lóállomány
megnyit len.

Jegyzőkönyvrészletek a Veszprém-Jutas tábor altisztképző intézet helyszínének kijelöléséről
 1924. szeptember 17. (HL 40076 /Eln. 9.-1924.)

Csapatzászló, melyet Veszprém városa adományozott az Altisztképzőnek.
(Forrás: Laczkó Dezső Múzeum, fotótár)

Az altiszti kard, az állományjelző ezüst kardbojttal (A szerzőnek küldött fotóról)

A legjobbaknak járó Kinizsi emlékgyűrű

Veszprém város ünnepe.

Nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója, a Kormányzóné
Őfőméltósága, József főherceg, dr. József Ferenc főherceg és neje Anna főhercegnő,
Vass József miniszterelnökhelyettes Veszprémben.

A jutasi m. kir. Honvéd Altisztképző Iskola zászlószentelése.
A Move országos sportünnepélye.

A városi lapok fejrésze a csapatzászló szentelésekor. Veszprémi Hírlap, 1926. augusztus 15.
(A zászlószentelési ünnepély 1926. augusztus 8-án volt.)

Horthy Miklós kormányzó beveri a zászlórúdba az összetartozást jelképező első ezüstszeget.

Veszprém város képviselőjében dr. Komjáthy László polgármester beveri az ezüstszeget.
(Forrás: Laczkó Dezső Múzeum, fotótár)

A „Vezérszobrok” az intézet homlokzatán

Árpád vezér

IV. Béla

Szent László

Kinizsi Pál

Az intézet látképe az 1940-es években
(Forrás: Balogh Gyula képeslapgyűjteményéből)

A felújított épület átadása a Veszprém megyei Levéltár részére, 2008. augusztus 26.
(A szerző felvétele)

R. Kiss Lenke: Mementó

Az emlékhely felirata
(A szerző felvétele)

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Támogató nyilatkozat

A Honvéd Vezérkar részéről támogatom „A 'Jutasi Altiszt', mint kulturális örökség és a Veszprém-Jutasi Altisztképző intézet épülete” Veszprém települési értéktárba történő felterjesztését és felvételét.

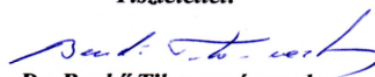
A Veszprém-Jutasi altiszt, mint a m. kir. Honvédség egyik kiemelkedő állománykategóriája példaként szolgál a mai Magyar Honvédség altiszti állomány részére is, mind szakmai, mind erkölcsi mércével mérve.

A Veszprém-Jutasi Altisztképző Intézet objektuma a korabeli laktanya-építészeti jeles, megmaradt és megújított épülete – amely levéltári épületként is őrzi Jutas szellemiségét – méltó arra, hogy bekerüljön a település értéktárba.

Kérem Dr. Földesi Ferenc nyá. ezredes felterjesztésének kedvező elbírálását.

Budapest, 2014. május 12-én

Tisztelettel:

Dr. Benkő Tibor vezérezredes

Támogató nyilatkozat

A Nemzeti Levéltár Veszprém megyei Levéltára részéről támogatom „A *Jutasi Altiszt*’, mint kulturális örökség és a *Veszprém-Jutasi Altisztképző intézet épülete*” Veszprém települési értéktárba történő felterjesztését és felvételét.

A Veszprém-Jutasi Altisztképző Intézet objektuma a korabeli laktanya-építészeti jeles, megmaradt és megújított épülete – amely levéltári épületként is őrzi Jutas szellemiségét – méltó arra, hogy a bekerüljön a település értéktárba. Az épület felújításánál szempont volt, hogy az eredeti építészeti megoldások megmaradjanak, a díszítő elemek, szobrok az eredeti állapotba kerüljenek megújításra. A munkálatok eredményeként 2009-ben a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium „*Helyi Építészeti Örökség 2009-Építészeti Nívódíj*” pályázatán elismerésben részesült a Veszprém Megyei Levéltár központi épületének felújítása, átalakítása.

Az altisztképzőre, valamint az altisztekre emlékezve a levéltár földszinti folyosóján állandó kiállítást tekinthetnek meg az érdeklődők.

Kérem Dr. Földesi Ferenc nyá. ezredes felterjesztésének kedvező elbírálását.

Veszprém, 2014. május 14.

Hermann István
igazgató

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

- A javaslatban közölt HL jelzetű iratok másolatait a szerző készítette a Hadtörténeti Levéltárban végzett kutatásai során, a hatályos kutatói szabályzat szerint.
- A zászlószentelésről készített fotók a Laczkó Dezső Múzeum fotótárában lévő felvételekről készültek, a hatályos kutatási szabályzat szerint
- A napjainkba készült felvételeket a szerző készítette, azok felhasználásához hozzájárulok.